

Fûnemint foar moarn

Coalitieakkoord De Fryske Marren 2022-2026

FNP, CDA, PvdA en GroenLinks

5 juli 2022

Leeswijzer

Navigeren in dit document

In dit document geniet het de voorkeur te navigeren door te klikken op knoppen, pijlen en/of (hyper)links. En niet te 'swipen' door het document. De [navigatiepagina](#) (homepage) geeft visueel goed weer hoe dit document opgebouwd is. Op alle pagina's kunt u navigeren onderaan uw scherm d.m.v. het navigatieblok→

Door het document heen kunt u ook gebruik maken van andere manieren van navigeren d.m.v. woordlinks, knoppen en of pijlen, zoals↓

[Naar de navigatiepagina ▶](#)

We wensen u veel lees- en bladerplezier.

Dit document is getest

Dit document is met grote zorgvuldigheid gemaakt. En uitvoerig getest in verschillende apps op een apple iPad Air. Hiernaast ziet u een beknopt appoverzicht waarin het document in ieder geval werkt. Mocht u toch nog problemen hebben met het lezen en navigeren in dit document kunt u het op een desktop-computer openen. In Adobe Acrobat Reader op een desktopcomputer werkt het document goed en ook in verschillende internetbrowsers op een computer is dit document getest.

● Leeswijzer	2
○ Inleiding	3
○ Navigatiepagina	4
○ Algemeen	5
○ Financiën	7
○ Bestuur en organisatie	8
○ Ruimte	10
○ Economie	13
○ Leefbaarheid en onderwijs	15
○ Sociaal domein	17

Via deze ↑ 'wegwijzer' kunt u in het gehele document direct naar de genoemde hoofdstukken klikken.

Inleiding

Als nieuwe coalitie hebben we gekozen voor een coalitieakkoord op hoofdlijnen. Dit document heeft daardoor een hoog abstractieniveau. In het akkoord bevestigen we niet alleen belangrijke onderdelen van het bestaande beleid, maar brengen we juist kleur aan door het verwoorden van onze ambities. Soms gaan we ook concreter op zaken in, bijvoorbeeld vanwege het specifieke belang of de gevoeligheid. Met dit akkoord op hoofdlijnen geven we ook ruimte aan de volledige gemeenteraad en de mienskip van De Fryske Marren om invloed te hebben op de uitwerking en uitvoering.

Het college bestaat de komende periode, naast de burgemeester en de gemeentesecretaris, uit zes wethouders. In totaal bezetten deze wethouders vijf formatieplaatsen (5 fte.). Zoals ook verwoord in het eiferslach van de informateur, is dit in lijn met de verantwoordelijkheid van de bestuurders en de opgaven waar het college de komende tijd voor staat. De taakverzwaring voor het lokale openbaar bestuur is onmiskenbaar en zal naar verwachting alleen maar verder toenemen.

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Navigatiepagina

Algemeen

Toekomstvisie De Fryske Marren

Recent heeft de gemeenteraad de meerjarenvisie *'Brede Welvaart voor De Fryske Marren, visie tot voorbij 2030'* vastgesteld. In deze visie geven we aan wat voor gemeente we willen zijn, nu en in de toekomst. De meerjarenvisie biedt daardoor een goed fundament voor de nieuwe coalitie, vandaar de naam voor dit akkoord: *'Fûnemint foar moarn'*.

Onder brede welvaart verstaan we de kwaliteit van het leven, niet alleen in het hier en nu maar ook voor de generaties na de onze. Daarnaast gaat brede welvaart over de gevolgen van de inrichting van onze samenleving op kwaliteit van leven op andere plekken in de wereld. Die kwaliteit van leven wordt ingedeeld langs economische, sociaal-culturele en ecologische thema's. Hiermee sluiten we aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's). Deze SDG's zijn de door de Verenigde Naties vastgestelde ontwikkelingsdoelen om een betere toekomst na te streven.

De visie geeft kleur aan het te ontwikkelen beleid voor de toekomst van De Fryske Marren en vormt daarmee een belangrijke grondslag voor dit coalitieakkoord.

Uitvoeringsprogramma college

Het nieuwe college zal op korte termijn een uitvoeringsprogramma voor deze raadsperiode opstellen op basis van dit coalitieakkoord. De raad stelt het uitvoeringsprogramma vast. Hiermee krijgt de gehele raad de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op het te voeren bestuur.

Onderdeel van het uitvoeringsprogramma is ook de door de raad vastgestelde raadsagenda. Beide documenten zijn de belangrijkste voedingsbron voor de Lange Termijn Agenda (LTA). De LTA is de leidraad voor de komende bestuursperiode en wordt geborgd in de P&C-cyclus.

Meitinkjûn 12 mei 2022

Tijdens de Meitinkjûn van 12 mei 2022 heeft de nieuwe raad de kans gekregen om inbreng te hebben op het te voeren beleid. De opbrengst is deels verwerkt in dit akkoord. De meer gedetailleerde inbreng (inclusief de score van deze inbreng) is als bijlage bij dit akkoord gevoegd.

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Actuele ontwikkelingen

In De Fryske Marren worden wij ook geraakt door mondiale ontwikkelingen, zoals de oorlog in Oekraïne, de vluchtelingencrisis, de stikstofproblematiek en de coronacrisis. Dit heeft maatschappelijke en sociale gevolgen voor onze inwoners en ondernemers. Zo loopt het contract voor het huidige tijdelijke AZC in Balk eind 2023 af. Het ligt in de verwachting dat het COA een beroep op ons doet voor een mogelijk permanent AZC ergens in onze gemeente. Op dat moment maken we de afweging.

De afgelopen periode is de hele wereld ook geraakt door de coronacrisis. De gemeente heeft haar uiterste best gedaan om in aanvulling op de rijksregelingen onze inwoners, verenigingen, bedrijven en instellingen te ondersteunen bij het opvangen van de gevolgen van deze crisis. De grote impact op de gemeenschap heeft zeker nog een lange nawerking. Daarom gaan we zorgen voor ondersteuning, zowel in materiële als immateriële zin voor wat betreft de leefbaarheid van de leef- en werkomgeving.

Financiën

Het financiële perspectief van de gemeente na 2025 is nog onduidelijk, zoals blijkt uit de recente meircirculaire en de perspectiefnota 2023. Die onzekerheid wordt met name veroorzaakt door de regering, die nog geen inzicht geeft in de ontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2026. Dit is de belangrijkste bron van inkomsten voor de gemeenten. Dit betekent dat we realistisch moeten zijn en ons niet financieel kunnen vastleggen voor het doen van uitgaven waarvoor geen dekking is. Ook moeten we realistisch zijn ten opzichte van de recente inflatie en bouwkostenontwikkeling.

Toch verwoorden we in dit akkoord onze ambities voor de komende jaren en gaan we hiermee aan de slag. Op het moment dat de financiële perspectieven er wel zijn, willen we klaar zijn voor de toekomst. Ook zetten we in op Europese fondsen. Waar financiële ruimte ontstaat, zetten we dit in voor nieuw beleid. Zodat we de plannen en investeringen die wenselijk zijn voor onze gemeente ook daadwerkelijk en vlot kunnen realiseren. Immers: “een goed bestuur is op zijn toekomst voorbereid!”

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Bestuur en organisatie

Besturen kun je niet alleen; hiervoor is verbinding nodig tussen de gemeenschap, de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Een goede samenwerking staat hierbij voorop en is belangrijk bij de uitvoering van onze taken. We wonen en werken in een gemeente met veel mogelijkheden. Waar je volop de ruimte hebt en krijgt; om te ondernemen, te wonen en om je te vermaken. We hebben oog voor de mensen om ons heen en vinden dat iedereen mee moet kunnen doen.

Bestuurlijke vernieuwing

Er is behoefte aan een andere wijze van samenwerken tussen de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie én in de omgang met onze inwoners en ondernemers. Dit volgt uit het *einfer-slach* van de informateur. We willen daar stappen in blijven zetten en staan voor een transparante en open communicatie; ook als we het op onderwerpen niet met elkaar eens zijn. Samen met de gemeenteraad, college, griffie en gemeentelijke organisatie gaan we aan de slag om dit verder vorm te geven.

We vinden een goede samenwerking met onze inwoners en ondernemers belangrijk; daarom hebben we onlangs *'Wisselwurk; De Fryske Marren-lijn voor inwoners- en overheidsparticipatie'* vastgesteld. We werken al volop samen; dat kan meer en beter. We willen zichtbaar zijn in de hele gemeente.

Jongeren willen we graag meer betrekken bij gemeentelijke thema's. We brengen jongeren meer in contact met de politiek en vergroten hun bewustwording op het functioneren van ons bestuur. De raads werkgroep 'jeugd' is bezig met het maken van een actieplan. Ook vanuit *Wisselwurk* wordt gewerkt aan jongerenparticipatie; we zoeken de verbinding en samenwerking met elkaar.

Organisatie

De gemeentelijke organisatie is er voor onze inwoners. Een slagvaardige gemeentelijke organisatie is daarbij belangrijk. De eerder ingezette organisatieontwikkeling is een goede stap, maar daarmee zijn we er nog niet. De focus ligt op verbinding en samenwerking. Adviezen moeten leesbaar en begrijpelijk worden geschreven, waardoor we beter verbinding kunnen maken, ook met de wereld om ons heen. We zetten daarom in op kwaliteitsverbetering.

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Om de ambities te kunnen realiseren, zijn onze goede mensen onmisbaar. Daarom willen we een aantrekkelijke werkgever blijven, ook in de huidige krappe arbeidsmarkt.

Dienstverlening en communicatie

Onze dienstverlening is letterlijk ons visitekaartje. Met de onlangs vastgestelde dienstverleningsvisie 2022-2026 *'Tsjinstferliening, ús nammekaartsje'* werken we aan de doorontwikkeling van onze dienstverlening. We staan dicht bij onze inwoners. De dorpencoördinatoren vervullen daarbij een essentiële rol in de contacten tussen onze dorpen, stad en de organisatie.

We willen geen belangrijke besluiten nemen, zonder te weten hoe onze inwoners hierover denken. Bij projecten met impact op de leefomgeving gaan we al *wikselwurkjend* samen aan de slag en hebben daarbij aandacht voor ieders rol, ook die van de gemeenteraad, in dit proces.

Openbare orde en veiligheid

De Fryske Marren is een veilige gemeente – zowel fysiek als digitaal – en dat willen wij graag zo houden. We hebben de informatieveiligheid goed op orde. Op een mogelijke cybercrisis of online aangejaagde ordeverstoring zijn we voorbereid. We hebben nadrukkelijk aandacht voor ondermijning van de

samenleving en het openbaar bestuur. Dit thema komt terug in het meerjarenbeleidsplan veiligheid voor de periode 2023-2026. Agressie en gewelddadig gedrag tegen onze bestuurders, medewerkers en hulpverleners wordt niet getolereerd en daadkrachtig aangepakt.

Evenementen

Onze gemeente bruist en moet blijven bruisen. Waar mogelijk maken we de verlening van vergunningen voor evenementen eenvoudiger. De huidige werkwijze wordt door sommige organisatoren als belemmerend ervaren. Voor terugkerende evenementen hebben we de aanvraag al gemakkelijker gemaakt, door de bij ons bekende informatie al in te vullen. Hiermee hopen we de organisatoren beter te ontzorgen. Verder volgen we de provinciale ontwikkelingen om milieuaspecten aan de vergunningverlening te verbinden nauwgezet en houden oog voor de gevolgen daarvan op lokaal niveau. Periodiek willen we inloopavonden organiseren om nieuwe ontwikkelingen en ervaringen te delen.

Gemeentelijke lasten

Uitgangspunt voor de komende jaren is dat de onroerendezaakbelasting (ozb) jaarlijks met maximaal het gemiddelde prijsindexcijfer van het CPB (prijs nationale besteding en loonvoet sector overheid) wordt geïndexeerd.

Vanaf 2023 hanteren we voor de betalingen van gemeentelijke lasten 12 maandelijkse termijnen. Dit geldt voor de lasten, die voorheen in 8 termijnen werden geïnd. Zo spreiden we de lasten voor onze inwoners beter.

Verbonden partijen

Een fors deel van de uitvoering van gemeentelijke taken is ondergebracht bij verbonden partijen. Vanaf 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen op onderdelen gewijzigd. Dit heeft ook invloed op de positie van de gemeenteraden; die wordt beter geborgd. Om voorbereid te zijn op de doorwerking van die wetwijzigingen op lokaal niveau is onlangs de Nota verbonden partijen 2022 *'In gezamenlijkheid sturing geven aan samenwerken'* vastgesteld. We volgen deze doorontwikkeling op de voet en sturen op tijdige aanlevering van de financiële informatie om die gegevens te kunnen controleren en waar nodig (bij) te sturen. We blijven werken met radenwerkgroepen. De werking hiervan bij Empatec is goed bevallen.

Ruimte

De open ruimte van De Fryske Marren is door de grote diversiteit een unieke verblijfsruimte voor onze inwoners en gebruikers. Belevingswaarde en toekomstbestendigheid spelen een belangrijke rol bij de kwaliteit en instandhouding van een duurzame open ruimte. Daarbij sluiten wij onze ogen niet voor de grote maatschappelijke vraagstukken die de komende bestuursperiode op ons afkomen.

Omgevingswet

De voorbereidingen voor de invoering van de Omgevingswet zijn in volle gang. De invoering is eerder uitgesteld, inwerkingtreding is nu voorzien op 1 januari 2023. Een eerste stap is gezet met de ter inzagelegging van de ontwerp omgevingsvisie. Bij het

opstellen van het omgevingsplan zorgen we ervoor dat de omgeving tijdig wordt betrokken. Daarbij zijn we kritisch op het behoud van de cultuurhistorische, ruimtelijke en natuurwaarden in het bestaande landschap.

Wonen

Dit is een onderwerp waar we deze bestuursperiode vol de focus op leggen. Wonen moet betaalbaar zijn en toegankelijk voor alle doelgroepen. Dit onderwerp vraagt om een planmatige of programmatische aanpak, ook bestuurlijk. De actualisering van de woonvisie wordt verder voorbereid.

Met de aangekondigde wijziging van de Huisvestingswet krijgen wij straks met de Huisvestingsverordening in De Fryske Marren instrumenten in handen om onder meer te kunnen sturen op woonruimteverdeling. Zo willen we de lokale woningmarkt evenwichtiger maken. We maken gebruik van de kennis van het Fries Sociaal Planbureau.

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Om de woningnood op te lossen, kijken we niet alleen naar bouwen in de grote kernen. Ook in de kleine(re) kernen is behoefte aan woningbouw. We willen bouwen naar schaal en karakter. Primair gaan we uit van het benutten van inbreidingslocaties.

De kernen willen we beter faciliteren door de inzet van een wooncoördinator, die specifiek voor de woningbouwopgaven wordt aangewezen en die de bouwplannen in de woonkernen begeleidt. Onze focus ligt daarbij niet alleen op nieuwbouw. Waar mogelijk willen we de leegstand aanpakken en het splitsen van woningen eenvoudiger maken.

Deze tijd vraagt ook om meer creatieve oplossingen en oplossingen waarbij de gemeente meer grip houdt op gronduitgifte. We willen de effecten van flexwonen, uitgifte in erfpacht en een meer actieve grondpolitiek onderzoeken. Ook kijken we specifiek naar de mogelijkheid van (bijzondere) woonvormen en tiny houses. Verder werken we onder meer aan een woonzorgvisie en een visie op de huisvesting van internationale werknemers. We kunnen dat niet alleen en zoeken waar mogelijk regionale afstemming.

Open ruimte

De ontwikkelingen in het landelijk gebied staan niet stil; we nemen een verhoogde druk op de ruimte waar. Als plattelandsgemeente willen we zoveel als

mogelijk de open ruimte behouden. Bij plannen vormen de bestaande landschappelijke waarden de basis. Dit neemt niet weg dat ontwikkelingen mogelijk moeten blijven. We zoeken een gezonde balans tussen ecologie en economie. Over ontwikkelingen die impact hebben op onze open ruimte voeren we actief het gesprek. We hebben oog voor de kwaliteit; de landschapsbiografie vormt hierbij onze leidraad. Uitgangspunt is om het beslag op de ruimte zo beperkt mogelijk te houden.

Om helder te zijn over de (toekomstige) mogelijkheden, vinden we het belangrijk dat structuurvisies – en na invoering van de Omgevingswet de omgevingsvisie – tijdig worden geactualiseerd.

Openbare ruimte

De kwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk. Deze moet binnen de bebouwde kom veilig en netjes zijn, de biodiversiteit stimuleren, bijdragen aan de natuurwaarden en aan de klimaatbestendigheid. Dit belang moet terugkomen in de te ontwikkelen Groenvisie; zo ook de wijze waarop we dit belang in de toekomst borgen. We willen tijdig financiële middelen reserveren voor beheer en onderhoud en onderzoeken hoe dit het beste kan. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat Rijk en provincies samen een Bossenstrategie opstellen. De hoofdlijnen (ambities en doelen) zijn inmiddels bekend en we

willen de lokale gevolgen hiervan meenemen in onze visie op groen.

Landbouw en stikstofproblematiek

De agrarische sector is een belangrijke pijler voor onze gemeente en kampt met vele uitdagingen. Samen met de sector zoeken we naar perspectief en oplossingen, bijvoorbeeld door actief mee te denken over een omschakeling naar vormen van duurzame – zoals meer extensieve – landbouw. Ook hebben we oog voor de maatschappelijke effecten van de veranderingen in deze sector. We onderkennen de huidige problematiek en opgave. Dit vraagt maatwerkoplossingen op het gebied van innovatie, biodiversiteit en toekomstbestendigheid.

We maken ons onverminderd zorgen over het intensief gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en volgen de ontwikkelingen op de voet.

Het voorontwerp Paraplubestemmingsplan Gewasbeschermingsmiddelen en Spuitvrije zones heeft ter inzage gelegen. De reacties worden gebruikt om voor de toekomst een verdere afweging te maken.

Veenweide

Met het Veenweideprogramma 2021-2030 *'Foarút mei de Fryske Feangreiden'* wordt geprobeerd om te komen tot een duurzaam ontwikkelingsperspectief voor een aantrekkelijk en leefbaar veenweidegebied. Met het Werkplan 2022 wordt daadwerkelijk gestart met de aanpak van de veenproblematiek. Dit thema staat nog steeds hoog op de bestuurlijke agenda en we zullen – net als in de vorige bestuursperiode – hierin een actieve en verbindende rol spelen.

Duurzaamheid

De afgelopen bestuursperiode zijn het Duurzaamheidsprogramma, het Beleidskader *'Sinnefjilden 2020'* en de Warmtevisie *'De Fryske Marren aardgasvrij'* vastgesteld. Ambitieuze documenten, die zowel op bestuurlijk als organisatorisch niveau veel inzet voor wat betreft de (verdere) uitvoering vragen.

Voor het Beleidskader Sinnefjilden zien wij kansen om in ieder geval stevig in te zetten op de eerste drie treden van de zonneladder. We zien mogelijkheden voor een verkenning naar energie-opwek

op rijksgronden en kijken met interesse naar de mogelijkheden van het programma *'Opwek Energie op Rijksgronden'*. Daarnaast moedigen we lokale initiatieven aan, stimuleren we de oprichting van energie coöperaties en we maken een uitvoeringsstrategie 'zon op daken'. Wij hechten aan een duurzame economie voor de toekomst. Overigens zijn we ons bewust dat in de verdere toekomst de opbrengst van zonne-energie niet voldoende zal zijn met het oog op de doelstellingen na 2030. Onderzoek naar alternatieven blijft daarom van belang.

We zijn ons bewust van de gevolgen van energiegarmoede. Niet alleen wordt de inzet van Tûk Wenjen en de energievoaches gehandhaafd, maar ook intensiveren we het overleg met woningcorporaties op dit onderwerp en verkennen de mogelijkheden van provinciale regelingen op dit terrein.

We zetten in op meer openbare laadmogelijkheden voor elektrisch vervoer.

Ons standpunt ten opzichte van gaswinning is ongewijzigd; we blijven ons verzetten tegen gaswinning.

Verkeer en vervoer

We zijn in afwachting van een risicoanalyse van het totale wegennet in De Fryske Marren. Op grond

hiervan wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld, met een palet aan maatregelen voor de wegen met het grootste risico op ongevallen. Voor diverse maatregelen is 50% rijkssubsidie mogelijk.

Veilige fietsroutes in onze gemeente vinden we belangrijk. Hier ligt ook een relatie met de risicoanalyse wegennet De Fryske Marren. We zetten ons ervoor in dat fietspaden breed genoeg zijn, zodat fietsers elkaar veilig kunnen passeren. We staan hier een intergemeentelijke gebiedsgerichte aanpak voor, zodat we bijvoorbeeld ook direct meters kunnen maken in de aanpak van rioleringen en voorzieningen voor de waterhuishouding. We zetten in op het volledig sluiten van het fiets- en voetpadennetwerk.

Met andere gemeenten zetten we in op slimme oplossingen en andere vervoersmanieren, zodat wonen in onze dorpen aantrekkelijk blijft.

Dit alles kan input zijn voor het actualiseren van het verkeers- en vervoersplan.

Ontwikkeling Lelylijn

Als de Lelylijn er komt, dan zijn we actief betrokken bij de gevolgen van die komst voor De Fryske Marren. Te denken valt aan de discussie over het tracé, de inzet op een aquaduct bij de Skarster Rien en een station op ons grondgebied.

Economie

De Fryske Marren streeft naar een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige economie die een bijdrage levert aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Een duurzame economie met een positief ondernemersklimaat en een grote diversiteit aan bedrijven.

Recreatie en toerisme

De Fryske Marren heeft de recreant en toerist voor wat betreft cultuur, natuur, water en landschap veel te bieden. Recreatie en toerisme vormen dan ook één van de belangrijkste pijlers van onze lokale economie. Er is vorig jaar een concept Programma recreatie en toerisme De Fryske Marren opgesteld, waarin De Fryske Marren als een aantrekkelijke en kwalitatieve recreatiegemeente wordt gepresenteerd en waar nog een slimme groei mogelijk is. Voorzien van een reactienota en eventuele aanpassingen komt dit programma op korte termijn in de gemeenteraad voor debat.

Programmering bedrijventerreinen

De bedrijvencontactfunctionarissen zijn een belangrijke schakel tussen gemeente en ondernemers, ondernemers onderling en ondernemers en andere maatschappelijke partijen. Hun inzet is met name gericht op behoud en groei van de bedrijven en de daaraan gekoppelde werkgelegenheid.

Leeswijzer 2

Inleiding 3

Navigatiepagina 4

Algemeen 5

Financiën 7

Bestuur en organisatie 8

Ruimte 10

Economie 13

Leefbaarheid en onderwijs 15

Sociaal domein 17

Gemeente De Fryske Marren en gemeente Súdwest-Fryslân hebben onlangs regionale afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de bedrijventerreinen Zuidwest Fryslân voor de periode tot 2030. Om de economie in deze regio te versterken is het noodzakelijk om meer balans te creëren in vraag en aanbod van bedrijventerreinen. Een kwantitatief en kwalitatief voldoende aanbod van terreinen, afgestemd op de vraag vanuit de markt. Daarnaast willen we zuinig omgaan met de ruimte. Ook hier gaan we primair uit van het benutten van inbreidingslocaties. Daarin past het om kritisch te kijken naar de kwaliteiten van bestaande terreinen en de leegstand van gebouwen of terreinen en deze optimaal te benutten. We zetten ons in voor het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen. Hiertoe zullen we aansluiten bij regionale en landelijke versnellingsprogramma's voor verduurzaming van bedrijventerreinen.

Sociaaleconomisch beleid

Samen met de ondernemers en partijen uit het maatschappelijk veld gaan we aan de slag met het opstellen van nieuw sociaaleconomisch beleid. Hierbij bekijken we ook met het bedrijfsleven wat er nodig is voor het economisch herstel na corona en wat wij hierin als gemeente kunnen betekenen. Met de winkeliers en horeca gaan we kijken wat we samen kunnen doen om de centra levendig en economisch renderend te houden. Ongewenste ontwikkelingen als

leegstand van winkelpanden en (andere) maatschappelijke effecten van corona vragen om een actuele visie op de detailhandel in de drie grote kernen van De Fryske Marren met een regiofunctie.

We pakken een regierol in de verbinding tussen onderwijs, ondernemers en overheid. We willen bedrijven en jongeren de kans geven zich verder te ontwikkelen. Hierbij wordt – mede vanwege de effecten van de coronacrisis – naast middelbare scholieren speciale aandacht gegeven aan de

MBO-studenten en aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De inzet is om jongeren te behouden voor onze regio.

We staan voor een vriendelijk ondernemersklimaat. De gemeente gaat het MKB helpen om aan te sluiten bij de circulaire economie: slimme samenwerking in een gesloten keten; minder afval, meer hergebruik, minder energieverbruik en meer duurzame opwekking zijn hierbij de sleutelwoorden.

Leefbaarheid en onderwijs

De gemeente heeft maar liefst 50 karakteristieke dorpen en de prachtige stad Sloten. Iedere kern heeft zijn unieke karakter en specifieke kwaliteiten. We hechten veel waarde aan de leefbaarheid in de stad en dorpen. Daarom zetten we ons in voor vitale dorpsgemeenschappen, goede (basis)voorzieningen, goed onderwijs en voldoende aanbod van sport, kunst en cultuur.

Voorzieningen in de dorpen

Dorpshuizen en andere vergelijkbare accommodaties vervullen een belangrijke verbindende functie in de dorpsgemeenschappen. Ook zijn ze belangrijk bij de uitvoering van ons sociaal beleid, bijvoorbeeld bij de bestrijding van eenzaamheid en de bevordering van sociale cohesie. We willen daarom het beleid voor deze voorzieningen actualiseren in het nieuwe maatschappelijke accommodatiebeleid om ervoor te zorgen dat ze deze functie ook op termijn kunnen blijven vervullen.

De dorpencoördinatoren blijven een belangrijke scharnierfunctie tussen dorp, stad en gemeente vervullen, zoals recent vastgelegd in de nieuwe dienstverleningsvisie.

De realisatie van Brûsplak Joure wordt voortvarend opgepakt, zodat de voorziening in deze raadsperiode in gebruik kan worden genomen. Verder onderzoeken we de mogelijkheden voor het realiseren van een MFC in Balk.

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Kunst en Cultuur

Onze gemeente is rijk aan kunst en cultuur. Wij staan voor een ambitieuze uitvoering van het nieuwe beleidsplan ‘Kunst stroomt’, met oog voor ons rijke verenigingsleven.

Sport

Sporten en bewegen is voor ieders gezondheid letterlijk van levensbelang. Sportverenigingen spelen daarbij een grote rol, ook voor de leefbaarheid in onze kernen. Sportbedrijf De Fryske Marren is volop in ontwikkeling; we onderzoeken hoe we in

gezamenlijkheid positieve gezondheid verder op de kaart kunnen zetten. De coronacrisis heeft laten zien wat de risico's zijn als hun rol (en het sporten) in gedrang komt. De recent vastgestelde nota ‘Scoren door samenspel’ verdient daarom een vlotte uitvoering. Bij het jaarlijkse vast te stellen actieplan sport en bewegen zal aandacht zijn voor sporten voor iedereen, bijvoorbeeld door aan te sluiten bij het Volwassenenfonds Sport en Cultuur.

De jeugd moet laagdrempelig gebruik kunnen maken van het sport- en cultuuraanbod in onze gemeente. We zorgen voor voldoende budget in het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

Frysk taalbeleid

Wij gaan een nieuw ambitieus en actief Frysk taalbeleid ontwikkelen, dat ook impact heeft buiten de gemeentelijke organisatie zelf. Het raakt ook de organisaties met wie wij een binding hebben; te denken valt aan onderwijs, peuteropvang/VVE, bibliotheek, welzijnsorganisaties e.d. Bij de ontwikkeling maken we gebruik van de geplande evaluatie van het taalbeleid. Ondersteuning door de provinsje Fryslân en goede praktijkervaringen bij andere gemeenten gaan ons daarbij helpen.

Onderwijs

We hechten waarde aan een toekomstbestendig, aantrekkelijk en een kwalitatief goed onderwijsaanbod, passend voor elke leerling. Daarbij investeren we in duurzame huisvesting, in kansgelijkheid en het voorkomen van uitval. De rol die het onderwijs speelt in het sociaal-maatschappelijk welzijn van de jongeren moet niet onderschat worden. Het onderwijs plaveit de route voor jeugd en jongeren naar het volwaardig deelnemen aan de maatschappij. De relatie met de uitvoering van ons sociaal beleid – nog versterkt door de effecten van de coronacrisis – is hiermee duidelijk. Het goede contact met de onderwijspartners moet worden gekoesterd en waar mogelijk versterkt.

Sociaal domein

In De Fryske Marren kunnen alle inwoners meedoen en zich ontplooiën. Wij staan voor een sterke en dragende samenleving met goede en toegankelijke basisvoorzieningen, waarin iedereen naar vermogen meedoet; de inclusieve samenleving. We werken steeds meer integraal en bedenken oplossingen om inwoners te ondersteunen om deel te kunnen nemen aan de samenleving.

In de afgelopen bestuursperiode zijn een nieuw beleidsplan Armoede en Schulden 2020-2025, het Gezondheidsbeleid 2020-2024, een beleidsplan Wmo, een beleidsplan Participatie en Re-integratie, Inclusiebeleid (*'Notitie Iedereen doet mee: de inclusieve samenleving'*) en – met het oog op de Wet Inburgering – het beleidsplan *'Welkom in De Fryske Marren 2022-2025'* vastgesteld. Hiermee hebben we een modern, actueel sociaal beleid.

Werk en inkomen

We maken ons zorgen over de toenemende kloof tussen arm en rijk; de inkomensongelijkheid groeit. We hebben oog voor de sociale gevolgen van de schuldenproblematiek en kijken uit naar de evaluatie van ons minimabeleid, zodat we van de uitkomsten daarvan kunnen leren. Armoede draagt niet bij aan een positieve gezondheid en het goed kunnen meedoen in de samenleving. We willen een vangnet bieden voor de meest kwetsbare inwoners. We blijven inzetten op vroegsignalering en zorgen ervoor dat de

doelgroep bekend is met de van toepassing zijnde regelingen.

Het besteedbaar inkomen daalt door onder meer de stijgende energiekosten. Met het oog op een mogelijke beleidsaanpassing willen we onderzoeken wat de beleidsmatige en financiële effecten zijn van het verruimen van de inkomensnorm voor bijzondere bijstand naar 130% en bij de minimaregeling naar 120% van de toepasselijke bijstandsnorm.

Met belangstelling kijken we uit naar het onderzoek van de Rekenkamer, waarbij onderzoek is gedaan naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van de Participatiewet. In dit onderzoek ligt de focus op de ruimte die gemeenten hebben binnen de wettelijke kaders van de Participatiewet en of deze ruimte in De Fryske Marren doeltreffend wordt benut. We gaan graag aan de slag met de handvatten die dit onderzoek ons biedt.

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Navigatiepagina	4
Algemeen	5
Financiën	7
Bestuur en organisatie	8
Ruimte	10
Economie	13
Leefbaarheid en onderwijs	15
Sociaal domein	17

Werkleerbedrijf

We staan aan de vooravond van de doorontwikkeling van Empatec naar een werkleerbedrijf om zoveel mogelijk inwoners naar werk te begeleiden en de verbinding met het bedrijfsleven te verbeteren. Door deze doorontwikkeling ontstaat een duurzaam en toekomstbestendig bedrijf. Het is belangrijk dat de sturing vanuit de gemeenteraden goed geborgd is en dat de raad goed betrokken blijft bij deze ontwikkeling. Deze doelgroepen verdienen immers een waardevolle plek in onze samenleving.

Jeugd en jongeren

We streven naar een veilige en vertrouwde plek voor alle kinderen in onze gemeente waar zij de hulp krijgen die zij verdienen. Hierin spelen onder meer de sociale wijkteams, het jongerenwerk, het onderwijsveld en verenigingen een belangrijke signalerende rol.

We kijken uit naar het jeugdketenbeleid en een voortvarende uitvoering hiervan.

Gezondheid

Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over meedoen in de maatschappij, zingeving en je goed voelen in de omgeving waar je leeft. Deze brede blik wordt positieve gezondheid genoemd en staat centraal in ons gezondheidsbeleid.

Onze gemiddelde leeftijd wordt steeds hoger en het aantal ouderen in onze samenleving neemt daardoor toe. Hierdoor staan we de komende jaren voor een maatschappelijke opgave. Ook al zijn veel mensen boven de 75 nog vitaal, er komen in de toekomst steeds meer mensen met een chronische aandoening. Ook het aantal inwoners met dementie zal de komende jaren flink stijgen. Hier gaan niet alleen grote zorgkosten mee gepaard, maar er wordt ook een steeds groter beroep op mantelzorgers gedaan. Wij willen een visie ontwikkelen om een dementie vriendelijke gemeente te worden. Hierbij kijken we naar de resultaten in andere gemeenten,

die bijvoorbeeld werken met een laagdrempelige inloopvoorziening zoals het Odensehuis.

Een groot deel van onze ouderen ervaart eenzaamheid. De fysieke- en sociale leefomgeving speelt hierin een grote rol. De voorzieningen in de dorpen en het elkaar kunnen ontmoeten zijn belangrijke aspecten, die bijdragen aan het langer – op prettige wijze – thuis kunnen wonen. Deze aspecten nemen we mee in het te ontwikkelen maatschappelijk accommodatiebeleid in samenspraak met de belangenorganisaties.

